

Літературознавча студія

Тут цікаво! Тут цікаво! Тут цікаво!

Дочка Прометея

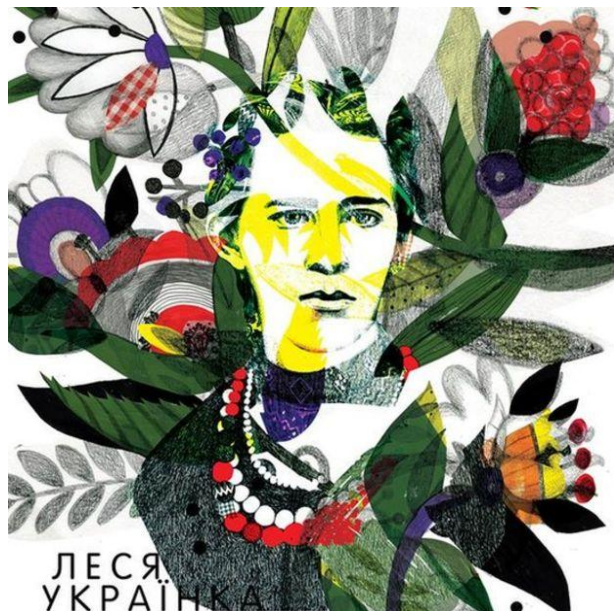
Лесею Українку називають у народі дочкою Прометея, бо саме вона перейнялася творчістю Тараса Шевченка й понесла далі естафету правди, добра й людяності. Її лірика сповнена глибокої пристрасності, ніжної задушевності, щирої любові до рідної землі, до свого нескореного народу. Поетеса прагне створити образ духовно могутньої людини-борця, здатної втілити в собі дух епохи.

Леся Українка виявила себе в поемах і поезіях як поет-громадянин і як співець найтонших людських почуттів. Мабуть, ніким з українських поетів кінця XIX – початку XX ст. не володіла так всесильно прометеївська непримиренність до зла, до поневолення, як володіла вона Лесею Українкою. Цією пристрасстю, творчою одержимістю й наповнено чимало її поетичних

творів. Свою правду про Прометея Леся Українка в повному розумінні вистраждала. Вона створила образи окрилених героїв, в яких пломенів вогонь, колись дарований людині Прометеєм. Максим Рильський у своєму "Слові про Лесю Українку" назвав її нащадком Прометея. Леся Українка мусила глибоко й відповідально розуміти своє покликання в українській літературі, коли вона писала:

Тяжкий твій спадок, батьку
Прометею,
Та я, дочка твоя, прийму його...

Багатьом знакомий образ Прометея завдяки античній міфології. Герой давньогрецьких сказань викликає позитивні асоціації, адже він допомагав людям ціною власної свободи. Найчастіше зустрічається героїчний образ Прометея в європейській літературі й культурі.

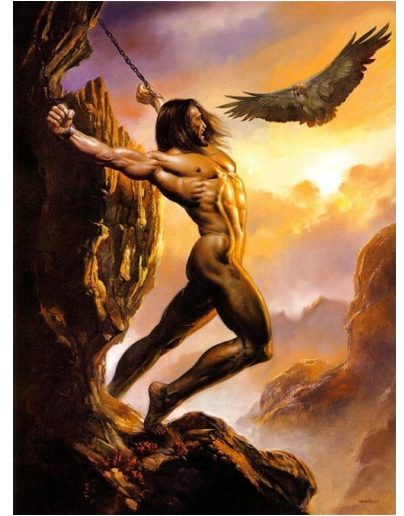
Хто такий Прометей

Прометей – це один з античних титанів, син титана Япета та богині правосуддя Феміди, батько Девкаліона. Також Прометей був двоюрідним братом великого Зевса-громовержця. Ім'я його перекладається як «той, що передбачає майбутнє», «знає наперед». На відміну від свого кровожерного родича, Прометей був прихильний до людей, щиро їм співчував і завжди намагався допомогти. Саме він навчив людей будівельному ремеслу, видобутку їжі, навчив грамоті й навіть підказав, як правильно вести себе з богами. Одного разу розлючений Зевс відібрав у людей вогонь. Щоб нещасні не загинули й не замерзли, Прометей вкрав жар для них у Гефеста, за що був жорстоко покараний громовержцем. Титан був прикутий до високої гори важкими ланцюгами й кожен день страждав від нестерпного болю, заподіюваного орлом, клювавшим його печінку. Люди вихваляли безстрашного Прометея, образ його асоціювався з жертвою, принесеною в ім'я добра.

Провісник

Дуже довго Прометей терпів тілесні й душевні муки. Незважаючи на благання й угоди його матері Феміди, Зевс, якого з'їдала цікавість, не хотів припиняти страждання титана. Адже Прометей знав долю великого громовержця. Зевс підіслав до Прометея Гермеса, щоб той вивідав таємницю про своє майбутнє. Гермес пообіцяв звільнити Прометея від кайданів, як тільки той повідає свій прогноз. Титан погодився. Але було занадто пізно: передбачення вже майже збулося. Він попередив Зевса, щоб він не пов'язував свою долю з богинею морів Фетідою, тому що у них народиться син, який буде сильніше й безпощадніше свого батька. Але Гераклу судилося з'явитися на світ і побороти Зевса. Будучи неподалік від місця ув'язнення Прометея, грецький герой, дізнавшись про муки титана, піднявся на гору й звільнив страждальця. Після звільнення ворожнеча Зевса й Прометея не припинилася, але владика Олімпу був покараний самою долею за свою сувору вдачу.

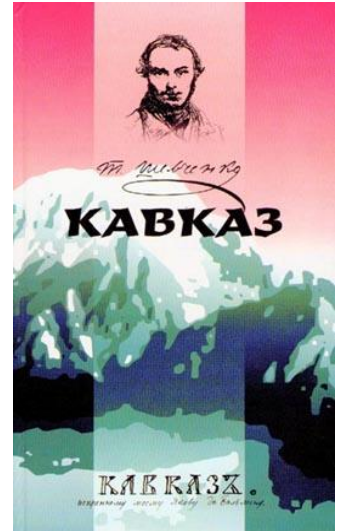
Образ Прометея у світовій літературі

Що можна сказати з цього приводу? Фігура великого титана Прометея, образ якого любили оспівувати поети та письменники всіх часів, була дуже значущою в літературі. У міфі, написаному Геосідом, Прометей виступає як хитрун, який викрав вогонь дуже винахідливим способом. Титан спорудив посох, порожній усередині, і відправився до Гефеста. Коли той відволікся, Прометей поклав кілька вугіллячок всередину палиці й пішов. У Есхіла образ Прометея пронизаний драматизмом, він сповнений любові й співчуття до нужденних людей. У Аполлодора Афіньського Прометей виступає як творець. Гете ж наділяє образ Прометея, античного героя, творчим началом і духом творця, який несе в собі свободу й духовну велич.

Образ Прометея в українській літературі

Особливе місце образ Прометея посідає в українській літературі. Для нашого народу шлях до незалежності, до гідного життя тривав довгі століття, і не дати українцям занепасти духом, зберегти свою національну свідомість підняти на боротьбу за волю й справедливість могло тільки полум'яне слово. Тому й роль поета в Україні споконвіку була особливою, бо поет – це, перш за все, пророк, носій віщої правди, а голос його – то голос поневоленого, але нескореного народу. Іван Франко казав, що поезія – «вогонь в одежі слова», який несе людству «правдиві іскри Прометея». Недаремно ж Тарас Григорович Шевченко в поемі «Кавказ» звертається до образу Прометея як образу нескореності народу, який бореться й перемагає. Прометеїв незламний дух чутно в словах Великого Кобзаря: «Караюсь, мучуся... Але не каюсь!» А Леся Українка, яку за мужність та служіння народові всупереч хворобі й стражданням називають «дочкою Прометея», звертається до всіх нас: «Брати мої, нащадки Прометея!».

*Я честь віддам титану Прометею,
що не творив своїх людей рабами,
що просвітив не словом, а вогнем,
боровся не в покорі, а завзято,
і мучився не три дні, а без ліку,
та не назвав свого тирана батьком,
а деспотом всесвітнім, і прокляв,
віщуючи усім богам погибель.*

